

ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ПЛАТФОРМИ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ БОРОТЬБИ ІЗ БІДНІСТЮ

Олійник Кирило Дмитрович

аспірант,

Маріупольський державний університет

Процеси оцифрування та обробки даних у поєднанні із технологічною еволюцією перетворюють індустрію управління активами на індустрію платформ. У контексті цифрових фінансів термін «платформа» відноситься до системної архітектури, в якій багато додатків пов'язані з однією технічною інфраструктурою з тим, щоб через неї користувачі могли використовувати одну основну інтегруючу систему програмного забезпечення для запуску всіх програм, написаних для цієї системи. Цифрові фінансові платформи (ЦФП) – це багатосторонні ІТ-системи, які з'єднують мережу установ, що беруть в ній участь, один з одним і з оператором кожної системи з метою проведення фінансових транзакцій. На перший погляд, вони можуть здатися схожими на платформи цифрової електронної комерції [1], але між ними є відмінності. Головна із них – ЦФП не стає стороною фінансових операцій, що здійснюються за її допомогою; замість того, щоб використовувати кілька додатків, підключених до неї та працюючих на ній, кожна ЦФП полегшує або виконує рішення щодо фінансових транзакцій, що приймаються третіми сторонами (*наприклад, платником, інвестором, брокером тощо*) або окремими організаціями, пов'язаними з постачальником платформи. При цьому ЦФП можуть приймати різні юридичні та організаційні форми.

Цифрові фінансові платформи мають три важливі відмінності від традиційних FinTech. По-перше, FinTech фокусується на революційних процесах, що кидають виклик чинним гравцям, тоді як ЦФП роблять ставку на інтенсивну форму співпраці із традиційними гравцями. По-друге, більшість додатків FinTech пов'язують роздрібну торгівлю, малі та середні підприємства фінтех-фірмами. ЦФП, навпаки, пов'язують безліч фінансових посередників разом, прагнучи створити цілу фінансову екосистему. По-третє, у прагненні відмовитися від посередників найбільш відомі FinTech здійснюють посередництво в торгівлі різними послугами і товарами, отримуючи за це комісію. ЦФП, навпаки, функціонують як інноваційні платформи, що включають «технологію, продукт чи послугу, яка є основою, на якій інші фірми (вільно організовані в інноваційну екосистему) розробляють додаткові технології, продукти або послуги, різні програми» [2, с. 212].

Цифрові фінансові послуги – це фінансові послуги, які базуються на цифрових технологіях для їх надання споживачам з метою їхнього використання ними. Цифровізація оптимізує всі процеси на кожному етапі життєвого циклу фінансової послуги, від відкриття рахунку до проведення належної перевірки клієнта, автентифікації транзакцій і автоматизації інших процесів (наприклад, оцінки кредитоспроможності). Таким чином, *цифрові фінансові послуги* характеризується низькими граничними витратами на транзакцію та можуть забезпечити ефект масштабу та зменшення витрат. *Цифрові фінансові послуги* також підвищують прозорість, оскільки кожна транзакція генерує слід даних.

З боку пропозиції, *цифрові фінансові послуги* надають нові учасники фінансового сектора, до яких належать: FinTech-фірми, такі як необанки, однорангові кредитні платформи, онлайн-кредитори та платформи, які зосереджені на певній мережі клієнтів (як, наприклад, великі технологічні компанії, у тому числі оператори мобільних мереж, платформи електронної комерції, постачальники соціальних медіа, онлайн-пошукові системи). *Цифрові фінансові послуги* також можуть надаватися страховими компаніями та менеджерами активів. З боку попиту, споживачі з мобільними пристроями все частіше вимагають більш зручних фінансових послуг через цифрові канали.

Таким чином, ЦФП створюють ядро інструментів і стандартів, які є основою для стороннього програмного забезпечення або контенту, де контент може включати дані всіх видів та інструменти аналізу даних, а також системи укладання контрактів, їхнього виконання і розрахунків (див. табл. 1).

Серед цифрових фінансових послуг виокремлюють:

– **Мобільні гроші** (англ. *Mobile money*) як інструмент «першої хвили» цифровізації фінансових ринків, що пов'язується із розробкою нових бізнес-моделей мобільних грошей, включаючи випуск електронних грошей та агентські мережі, а також можливу нормативну підтримку таких моделей. З'явилися цифровий мікроощадний та кредитний продукт, який можна відкривати та використовувати віддалено. І хоча у короткостроковій перспективі це дозволяє задовольнити потребу у ліквідних коштах, системно проблема бідності не вирішується [4; 5].

– **Платформні екосистеми**. Платформи великих технологій, такі як соціальні мережі, електронна комерція та послуги таксі, створили нові бізнес-моделі та викликали нову хвилю ЦФП за рахунок використання дуже великих баз користувачів та економії за рахунок ефекту масштабу. Наприклад, портал електронної комерції Alibaba у Китаї забезпечив попит на власний платіжний сервіс Alipay, який обслуговує близько 1,2 мільярда користувачів. Завдяки використанню хмарних сервісів та машинного навчання дані споживачів, що генеруються на цих платформах, дозволили провести подальший етап інновацій ЦФП у сфері кредитування, страхування та заощаджень. При цьому досягнута економія за рахунок ефекту масштабу не впливає на вартість сервісу для кінцевого споживача.

**Еволюція фінансових послуг як результат розвитку
цифрових технологій і впровадження нових бізнес-моделей**

Потреби користувачів	Традиційна модель	Прогалини	ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ				Фінтех рішення
			AI/ML	Data/Cloud platforms	DLT/Crypto	Mobile	
Платежі	Готівкові розрахунки/АТМ Кредитні/дебетові централізовані картки	Швидкість	Н	В	В	В	Віртуальні валюти Перекази Мобільні платежі P2P платежі B2B транзакції Платежі на основі технології розподіленої книги (DLT)
Заощадження	Банківські депозити Спільні фонди Облігації, акції	Вартість	Н	В	В	Н	Віртуальні валюти Блокчейн облігації
Позики	Банківські позики Облігації Іпотека Кредитування	Транспарентність	В	В	В	Н	Моделювання кредитного процесу (скоринг) Платформні позики Краудфандинг Блокчейн облігації андеррайтинг
Управління ризиками	Брокерський андеррайтинг Структуровані продукти Страхування	Доступність	В	Н	В	Н	RegTech (регуляторні технології) Смарт-контракти
Консультавання	Інвестиційний консультант	Безпечність	В		Н		Роботрадник Авторизоване довірче управління активами

Примітки: В – високий; Н – низький

Джерело: [3]

– **Відкриті інтерфейси прикладного програмування (API)**. API дозволяють різним системам обмінюватися даними споживачів та інструкціями. API можуть бути особливо ефективними для бідних верств населення, коли вони підкріплені системою цифрових посвідчень та полегшують взаємодію між урядом, підприємствами та громадянами.

AI/ML відноситься до алгоритмів штучного інтелекту та машинного навчання, що застосовуються для отримання інформації з великих обсягів даних. **Платформи даних/Cloud**– це хмарні технології, які полегшують обмін даними через інтерфейси прикладного програмування (API) між фінтех-фірмами, фінансовими установами, клієнтами та урядами. Доступ до цифрових платформ можна захистити за допомогою технологій цифрової ідентифікації, таких як біометрія. DLT/Crypto фіксує розподілені реєстри, такі як смарт-контракти та пов'язані з ними децентралізовані технології.

Список використаних джерел:

1. Резнікова Н.В., Булатова О.В., Шлапак А.В., Іващенко О.А. Платформізація цифрової економіки чи техноглобалізм цифрових платформ? Трансформаційний потенціал діджиталізованих екосистем для міжнародного бізнесу і торгівлі. *Ефективна економіка*. 2023. № 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.6.1>
2. Шлапак А.В. FINTECH і BIG TECHS як драйвери цифровізації світових ринків фінансових послуг і міжнародного ринку капіталу. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 3. С. 210–216. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-5-30>
3. International Monetary Fund and World Bank Group. Fintech: The Experience so Far. *Policy Paper* No. 2019/024. 2019. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2019/06/27/Fintech-The-Experience-So-Far-47056>
4. Trofyomenko M., Bulatova O., Trofyomenko A., Vyshniakov O. Digital Development and Technological Innovations: Inequality and Asymmetry. *Marketing and Management of Innovations*. 2023. No. 14(3). P. 215–229. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2023.3-19>
5. Булатова О.В., Резнікова Н.В., Іващенко О.А. Цифровий розрив чи цифрова нерівність? Нові виміри глобальних асиметрій соціально-економічного розвитку в умовах техноглобалізму. *Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Економіка*. 2023. Вип. 25. С. 45–57. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2023-13-25-45-57>